

Hg. 13

5

Q. D. B. V.
DISSERTATIO PHILOSOPHICA
DE
INSUFFICIENTIA
RATIONIS
AD
SALVTEM

QVAM
AMPLISSIMI COLLEGII PHILOSOPHICI
PVBLICA AVCTORITATE

PRAESIDE
**M. CHRISTOPHORO ANDREA
BUTTNERO**

FAC. PHILOSOPH. ADIVNCT.

IN FRIDERICIANA

D. MART. ANNO MDCCXXXV.

EXERCITII GRATIA DEFENDET

GOTTLIEB CHRISTIANVS OTTO
LIPSIENSIS.

HALAE MAGDEBVRGICAE
TYPIS IOAN. FRIDERICI GRVNERTI, ACADEM. ET SENAT. TYPOGR.

D I S S E R T A T I O P H I L O S O P H I C A

INSUFFICIENTIA
HISTORIAE KATHOLICAE
SALVTEM

M. CHRISTOPHORO ANDREA
BYTNERO
GOTTLEB. CHRISTIANVS OTTO

IN PRAESENTIA
ILL. ET REVERENDISS. PATRIS
MAG. THEODORICI
FRANCKII
PRAESIDENTIS
AC PRAEPOSITI
AC ACADEMICI
PRAELECTORIS
AC THEOLOGICI
AC HISTORICI
AC PHILOSOPHICI
AC MATHEMATICI
AC PHYSICI
AC JURISCONSULTI
AC MEDICI
AC CHIRURGI
AC ANATOMI
AC BOTANICI
AC AGRICOLI
AC MATH. AC MECH. AC ART. MAG. AC
AC ACADEMICI
AC PRAELECTORIS
AC THEOLOGICI
AC HISTORICI
AC PHILOSOPHICI
AC MATHEMATICI
AC PHYSICI
AC JURISCONSULTI
AC MEDICI
AC CHIRURGI
AC ANATOMI
AC BOTANICI
AC AGRICOLI

FRATRIBVS GERMANIS:

V I R O

SVMME REVERENDO, MAGNIFICO,
EXCELLENTISSIMO,

DOMINO

CHRISTIANO FRIDERICO
WILISCHIO,

DOCTORI THEOLOGO CONSUMMATISSIMO, PASTORI
ECCLESJARVM FREIBERGENSIVM PRIMARIO CELEBERRIMO,
NEC NON EIVSDEM DIOECESEOS SVPERINTENDENTI ME-
RITISSIMO GRAVISSIMOQVE, GYMNASII ITEM IN-
SPECTORI VIGILANTISSIMO,

DOMINO AC PATRONO SVO SVM-
MA PIETATE DEVENERANDO,

VT ET

V I R O

MAXIME REVERENDO, AMPLISSIMO,
DOCTISSIMOQVE,

DOMINO

M. CHRISTIAN. GOTTHOLD
WILISCHIO,

PROTO-MYSTAE NICOLAITANO APVD FREIBERGEN-
SES DIGNISSIMO AC FIDELISSIMO,

DOMINO, AFFINI, ET PATRONO SVO

OMNI CVM CVRA PARITER

AC OBSERVANTIA AD VRNAM VSQVE COLENDO,

EXERCITIVM HOCCE ACADEMICVM,
EX DEBITA PIETATE, EAQVE, QVA DECET,
REVERENTIA, VNACVM PROMTISSIMA GRATVLATIO

NVM AC OFFICIORVM OBLATIONE

OFFERT, ATQVE SACRVM ESSE CVPIT

TANTORVM NOMINVM

devotus cultor

Gottlieb Christianus Otto,

LipC

PRAEFATIO AD LECTOREM.

Vix ac ne vix quidem nostræ dissertationis
 rubrum perlecturus, statim de tractationis
 impossibilitate cogitabit forte alius, alius
 vero de temeritate & audacia; alius sibi repræ-
 sentabit aliud. Sed hi erunt fere, qui nihil re-
 ctum, nisi quod ipsorum moribus conueniat, puta-
 bunt. Hi, si didicerint, cogitarintque, haud esse
 paucos, qui omnem in sacris paginis tractationem
 de Christo, salutis nostræ fonte, negent perne-
 gentque, nulla ex alia ratione, quam quia contra-
 dictoria, & quod horrendum absurdissimumque,
 ridicula, maleque cohærens ipsis videtur; non
 admirabuntur, nos ex puris ratiocinii & rationis
 principiis saluberrimam pariter atque necessa-
 riam de satisfactione doctrinam exponere, atque
 optimam, minimeque negandam rationis re-
 uelationisque stabilire harmoniam. Absit ta-
 men, putes, nos docere, semper iisdem verbis lumi-
 na hæc consentire. Absit tamen etiam, contra-
 dictionem inter ea nos statuere, putes; id quod val-
 de est absurdum. Nam quoniam Dei sanctitas
 negari nequit, quæ in Deo nullam contradictio-
 nem admittit; (s. 50. Th. N.) ratio vero atque re-
 uelatio ab Eo, tanquam ab auctore dependent;
 ideo ulla inter hæc sensus sermonisque contrarie-
 tas esse nequit. Ergo nulla etiam, nisi adparens,

(quæ nulla) est statuenda contradictio. Ergo consensus semper adsit est necesse inter veritates, ex ratione deductas, & inter veritates ex scriptura sacra, (quæ vera est reuelatio,) haustas. Talis vero consensus dicitur harmonia fidei & rationis. Harmonia itaque fidei & rationis negari nequit. Quoniam vero reuelatio diuina vera, aliquas proponit & proponere debet veritates, quæ naturaliter ab homine cognosci minime possunt, (§. 72. Th. N.) ideo & ratio hisce non contradicere veritatibus, sed cum iis potius suauissime consentire debet. (§. 70. Th. N.) Duplex ergo datur harmonia fidei & rationis. Vel enim easdem, quas scriptura sacra docet, veritates ex philosophicis etiam principiis demonstramus; vel theologicas & philosophicas veritates sibi contradicere negamus, apparentemque, si quæ exsurgat, inter eas contradictionem, apta conciliatione, tollimus. In priori casu harmoniam vocabimus (a) positiuam, in posteriori negatiuam. Quum itaque utramque hac in materia obseruauerim & adnotauerim; inutilem laborem me non suscepisse, spero. Ceterum citationes, quæ hic occurrunt, inuenies B. L. in Curso nostro Philosophico.

TRACTA-

(a) Cum S. R. D. D. IAC. WILHELM. FEVERLINO, Theologo & Philosopho Altorffino longe cel. in dissert. inaug. theol. ad Art. XVIII. Augst. confess. de Libero arbitrio.

TRACTATIO.

§. I.

DEum, humani generis conditorem, (§. 1-17. Th. N.) & imperantem, (§. 6. Ph. Pr. Vn.) hominibus, tanquam suis subditis, (§. 6. Ph. Pr. Vn.) non solum leges officiaque, erga DEum, se ipsos, aliosque homines, præscribere posse, sed reuera etiam præscripsisse, secundum quas viuere deberent necessario; abunde satis demonstrauius, in Philosophia practica vniuersali, (§. 5-18.) & in tota iurisprudencia naturali.

§. II.

Verum si actiones hominum hodie attendimus, nil fere, nisi legum officiorumque neglectum perspicere licet: quod *peccati* nomine venit. Paucissimi enim de cognitione Dei eiusque attributorum, ex quibus tamen sanctæ vitæ motiua desumi debent, (§. 16. I. N.) sunt solliciti; multo minus summum Numen cultu ipsi debito, prosequuntur, vt potius multi magno mentis fastidio, cultum DEo præsent. Et quamuis omni animi cura
omni-

omnibusque viribus peccata fugiant, eaque detestentur; nihilo minus tamen inclinationem quandam ad peccata in ipsis haud raro sentiunt, immo peccati dulcedine, seu grata sensatione, victi, proh dolor! consentiunt; (quod *sub dominio peccati esse* dicimus) quæ omnia tristi omnium experientia comprobantur. Ergo quia omnibus viribus peccata fugiunt, & nihilominus consentiunt; vires etiam legi conuenienter viuendi, amiserunt. (§. 55. Ont.) Ergo amissio virium per totam vitam influunt, nihilque nisi peccata committere possunt. Ergo & procreatio solubilis sine peccatis esse nequit.

§. III.

Facile quidem peccati originalis, tanquam mali hæreditarii existentiam, hac occasione probare possem; verum cum ad præsens institutum nil præcise conferat; alio tempore id præstabitur. Hoc tantum adnotare placet, hominem sibi relictum, & sine continua emendatione viuentem magis amare mala, quam bona, id quod experientia denuo claret.

§. IV.

Homo itaque multis scatet peccatis. (§. 2. 3.) Quoniam vero est a DEO; (§. 1-17. Th. N.) DEUS autem perfectissimus & summe bonus; (§. 10. 150. Th. N.) DEUS hominem non aliter quam perfectum & bonum creare potuit. Ergo dispiciendum est, in quonam hominis perfectio & bonitas sit quærenda.

§. V.

Consistit scilicet *peccatum* in actione, quæ sit contra leges; *virium vero morale* in habitu actiones suas ratione contraria dirigendi, quam lege naturali præscribitur. Quoniam itaque *bonum morale* est, quod legibus conuenit; *perfectio* vero, si res ita comparata est, vt finem consequi

sequi possit; DEus vero homini leges præscripsit, secundum quas vivere debuit necessario: (§. 1.) DEus hominem ita etiam creare debuit, vt leges ab ipso præscriptas per bonitatem & perfectionem concreatam, obseruare potuisset. (§. 4.)

§. VI.

DEus hominem ita creare debuit, vt leges, ab ipso homini præscriptas, obseruare potuisset. (§. præc.) Ergo possibile erat, vt in actionibus hominis nullum quis commonstrare potuisset malum: quod cum dicimus *iustitiam*; DEus hominem creare debuit cum iustitia.

§. VII.

Ex eadem ratione (§. præc.) adducta liquet, DEum etiam hominem creare debuisse cum sanctitate. Nam si homo leges a DEo præscriptas obseruare potuisset; (§. 5.) sane harmonia adfuisset actionum suarum cum lege, quæ *sanctitas hominis* dicitur. Quoniam itaque DEus hominem ita creare debuit; (§. cit.) creare etiam eum debuit cum sanctitate, id quod ex iustitiæ conceptu etiam patet. Nam quia iustus a DEo creabatur; (§. præc.) qua de causa in actionibus suis nullum quis ipsi commonstrare potuisset malum; (§. cit.) non potuit non esse aliter, quam vt harmonia aliqua inter hominis actiones, legemque DEI conspiceretur. Hæc vero harmonia dicitur *sanctitas hominis*; DEus ergo hominem creare debuit sanctum. (§. præc.)

§. VIII.

Quodsi itaque iuste sancteque vivere potuisset homo; (§. 6. 7.) tanta instructus esse debuit cognitione, vt in illis rebus, quæ ipsi erant cognitu necessaria, ideas haberet distinctas. Hoc vt eo facilius intelligi possit, paucis demonstrabimus,

B

§. IX.

§. IX.

Ante omnia vero tanquam per experientiam probatum adsumimus, peccatum, si non omne, (hoc enim iam eoluere nolumus) aliquod tamen, si facinus, nos appetere. Quoniam vero nil appetimus, nisi sub ratione boni; (§. 128. Pſych.) peccatum etiam, si quod committimus, sub ratione boni nobis representemus, est necesse. Qui vero malum sub ratione boni, hoc est, tanquam bonum, sibi representat; malum habet pro bono, quod est confusio; (§. 28. 30. Log.) peccatum ergo hoc modo commissum ex confusione oritur.

§. X.

Verum dicis: non semper homines malum, tanquam bonum sibi representare, neque adeo duas hasce ideas inter se confundere, dum probe sciunt, rem hanc esse malam, nihilo minus tamen eam appetere. Ad hocce vero dubium vt respondeamus, duo sunt obseruanda. Nam quamuis concedamus esse casus, vbi quis rem, quam malam esse non ignorat, appetat; non tamen rem hancce appetit, quia est mala, aut quia eam tanquam malam cognoscit; sed potius, quia ex hoc malo voluptatem percipit, quod hac ex ratione tanquam bonum considerat omnino. (§. 89. Pſych.) Putat enim, etsi erronee malum hocce, quod appetit, ad perfectionem eius aliquid conferre, quo ipso autem distincte illud minime representat, cum alias non tam peruerse iudicasset. Ergo etiamsi cum alia re, malum non confundat; attamen in ipsa re notas connexionemque distincte minime perspicit confusionemque excitat, seu in genere quidem aut clare rem hancce malam esse nouit; non tamen pro tanto habet, quantum æstimandum est omnino. Absit ergo, vt dicas: peccata
non

non prouenire ex confusa repræsentatione, & homines appetere rem tanquam malam.

§. XI.

Operæ pretium ducimus, vt dicta exemplo quodam illustremus. Ponamus enim iuuenem bonæ indolis, beneque alias educatum, omni tamen pecunia ad commoditatem iucunditatemque necessaria, carentem. Quodsi hic in loco quodam pecuniam inuenit, occasionemque videt, aliquam eius partem secum auferendi; fieri potest, vt occasionem hanc non dimittat, sed potius summam quandam detrahat. Non quidem sine excitata conscientia, in ipso reclamante, hanc actionem committet; attamen pecunias appetit, eaque aufugit. Patet itaque pecunias, suamque hanc actionem eum appetere, non quia mala est, sed quia vt medium, hæc sibi repræsentat commode, iucunde feliciterque viuendi. Et quamuis conscientia eum mali, quod hac ratione ab ipso prouenit, satis conuincat superque, ipseque iudicet, actionem inter malas esse referendam; attamen hisce, falsa fictaque consolatione, in se supprimit cogitationes, putans, neminem adesse hominum, aut non multum interesse, DEumque sibi rursus reconciliare posse. Ex quo manifeste elucet, in genere quidem, siue clare, actionem eius tanquam malam cognoscere; non vero in specie in connexionem seu distinctam. Ad distinctam enim rei in se cognitionem, rem talem esse, cognoscere, non sufficit, sed partes rei eiusque connexionem nobis etiam repræsentemus, est necesse. (§. 30. Log.)

§. XII.

Quod vt eo melius intelligatur, probabimus etiam nostram thesin ex motiuorum doctrina. Anima scilicet nil appetit, aut auerfatur, sine motiuis, (§. 132. Pſych.) &

quo validiora sunt motiua eo maior est appetitus, vti etiam experientia constat. (§. 132. Pl.) Quum ergo in distincta rerum repræsentatione validiora sunt motiua, quam in obscura, vbi nexum rerum, non tam complete, secundum omnes circumstantias nobis repræsentamus; distincta rerum repræsentatio magis ad appetendum nos impellit, quam confusa. Quoniam itaque nihil appetimus, nisi sub ratione boni; (§. 130. Psych.) per distinctam vero cognitionem, melius rem, an bona aut mala sit, cognoscere possumus; distincta mali cognitio minime motiua præbere potest ad appetendum, sed potius ad auerſandum. (§. 128. Pl.)

§. XIII.

Ergo quia distincta cognitio ad malam actionem motiua non præbet, (§. præc.) confusa vero & obscura, malum facile vt bonum nobis fistit, (§. 131. Psych.) quod anima appetit, (§. 128. Psych.) quia adsunt motiua; (§. 12) confusa cognitio ratio est motiuorum ad malam actionem, quæ moraliter considerata peccatum est; (§. 5.) ex confusa ergo cognitione oriuntur peccata.

§. XIV.

Alterum vero, quod contra originem peccati adductum profertur dubium, eodem modo facile soluitur. Consistit autem in eo, quod sæpe homines agant peccentque sine præuia cognitione & meditatione. Hinc concludunt: si ex nulla præuia cognitione & præmeditatione homines peccant; sequitur, quod etiam non peccent ex confusa cognitione. Sed verum est prius, ergo & posterius. Verum nego prius, & quidem ex duplici ratione. Nam repræsentationes, iudiciaque de rebus repræsentatis, tam subito in mente oriuntur, & sese inuicem sequuntur, vt nisi probe attentione adhibita, ea a se inuicem discernere nequeamus. Hinc est, vt haud raro eruditi (non ergo iam dicam

dicam de imperitis & indoctis,) vitium committant subreptionis. Deinde etiam motiua latent in consuetudine agendi, quæ ex antea iam descripto modo elucet. (§. 136. Pf.) Ergo ad casum, quo prima vice aliquid volumus, in hac agendi consuetudine attendere debemus; (§. 137. Pf.) vbi, hæc peccata ex confusa cognitione originem ducere facile patebit; ex qua ratione deinceps negari nequit, peccata oriri ex confusa representatione.

§. XV.

Ergo quia peccata ex confusa oriuntur representatione, (§. 9 - 14.) in statu vero, quo homo a DEO creabatur, peccare non potuisset; (§. 6, 7.) sane liquet: DEum in tali statu, distinctis, quoad res ipsi cognitu necessarias, eum exornasse ideis. (§. 8.)

§. XVI.

Præditus itaque erat homo in tali statu non solum distincta rerum cognitione, (§. 15.) sed & sanctitate, (§. 7.) & iustitia. (§. 6.) Quoniam itaque DEus etiam distincta gaudet cognitione, (§. 32. Th. N.) sanctitate pariter atque iustitia; (§. 50. Th. N.) similitudinem aliquam DEum inter atque hominem obseruamus: quum vero similitudo talis imaginem constituat; (per definit.) DEum ad sui imaginem hominem creasse, negari nequit. Immo eum sua cum imagine creare debuit. (§. 6 - 15.)

§. XVII.

Status in quo homo imagine DEI est ornatus, dicitur *status innocentie*, seu *integritatis*. Homo ergo in statu fuit innocentie. (§. 16.)

§. XVIII.

Patet ergo harmonia etiam positiua fidei & rationis quoad imaginem diuinam & statum innocentie, quæ ulterius explicare possemus, si tempus institutumque nostrum permitterent.

§. XIX.

Quoniam vero DEVS nunquam peccat; (§. 118. Th. N.) homo vero ad DEL imaginem conditus erat; (§. 16.) homo etiam ex intentione DEL peccare non debuit, utpote quod sanctitati eius erat inimicum. (§. 16. & 50. Th. N.) Nam quia cum imagine sua creare hominem debuit; (§. 56.) quæ in sanctitate, hoc est, harmonia cum lege, & iustitia, qua nullum ipsi commonstrari potuisset malum, constabat, (§. 16. 6. 7.) creare eum non potuisset, cum ipso peccato, seu habitu peccandi, aut voluntate peccandi, quod esset contradictio, quæ in DEum non cadit. (§. 50. Th. N.)

§. XX.

Male ergo faciunt, contradictionisque DEum arguunt, qui eum voluisse, statuunt, ut homines peccarent, aut ipsum peccatum necessarium esse, perhibent. (§. præc.)

§. XXI.

Quoniam vero homo peccare non debuisset, viribusque peccata omittendi sufficientissimis instructus, secundum leges diuinas suas actiones componere potuisset: (§. 19. 5.) iam vero in tali statu, pro dolor! non amplius existit, (§. 2. 3.) talis vero mutatio, qua moralis hominum natura bona, fiebat moraliter mala, *lapsus* dicitur: hominum etiam lapsus negari nequit.

§. XXII.

Quia itaque homo quotidie peccat, (§. 2.) & lapsus eius manifestus est; (§. 21.) inter creaturas pertinet moraliter malas. (§. 5.) DEus vero cum creatura mala, quamdiu est mala, sese non coniungit, neque coniungere potest; (§. 50. Th. N.) DEus ergo cum homine hoc in statu sese minime coniungere potest.

§. XXIII.

Quum itaque DEus cum homine iam sese coniunge-
re

re nequit; (§. præc.) in hac vero coniunctione DEI, beatitudo hominis, tanquam felicitas alterius vitæ consistit; (§. 137. Ph.Pr. Vn.) beatus, homo propter peccata iam fieri nequit.

§. XXIV.

Porro homo peccator actiones suas legi diuinæ convenienter non componit, adeoque vitiosus est, non virtuosus. (§. 5. & §. 108. Ph.Pr. Vn.) Quoniam uero nemo felix esse potest, nisi qui est virtute præditus; (§. 133. Ph.Pr. Vn.) homo peccator hac in vita felicem se reddere minime valet.

§. XXV.

De differentia beatitudinem inter atque felicitatem, (vid. §. 138. Ph.Pr. Vn.)

§. XXVI.

Homo peccator neque beatus, (§. 23.) neque felix esse potest. (§. 24.) Beati vero in æternum videbunt DEUM, ex quo voluptas oritur ineffabilis (§. 147. Th.N.) Homo ergo peccator neque DEUM videbit, neque voluptate hinc resultante frui poterit. Ergo quia felix etiam esse nequit, (§. 24.) voluptatem illam felicitatis consequi non potest. Hæc vero ipsi sunt mala: (§. 36. Ontol.) homo ergo peccator sentiet nil, nisi mala.

§. XXVII.

Non vero hæc mala priuatiua solum sentiet peccator, sed & alia positiva; id, quod ex pœnis naturalibus non solum, sed & ipsa damnatione æterna facile intelligitur. (§. 52. Ph.Pr. & §. 148. Th.N.) Quod si itaque homo miseriæ suæ æternitatem sibi repræsentat; non potest non maxima inde sequi miseria, præcipue si cogitet, quod huius miseriæ ob inmortaliatatem mentis humanæ, repræsentatio in æternum duret, & quod maximum, nullum perspicere possit medium, quo ex tot tantisque malis liberari queat, uti mox demonstrabimus.

§. XXVIII.

§. XXVIII.

Eo ipso autem dum hæc cogitat, non solum conscientia accusatio, sed & euigilatio sequitur. (§. 77. 79. Ph. Pr. Vn.) Cum his sæpissime morsus conscientia connectuntur, variaque tædia, qualia sunt: terror, metus, ira, desperatio, pudor, pœnitentia, &c. (§. 78. Ph. Pr. Vn.) Ex quibus omnibus miseria peccatoris maxima elucet, quam tamen pro dignitate satis describere non possumus.

§. XXIX.

Verum hæc mala ex peccatis non solum provenire solent, sed etiam provenire debent, id, quod ex iustitia attributo, DEO competente, facile ulterius demonstrari potest, præcipue si sapientissimam divini Numinis ordinationem, directionem & providentiam consideremus. (§. 149. Th. N.) Nam quia DEUS in mundo omnia ita ordinavit, ut bonis, qui leges suas observant, omniaque ita ordinant, uti ipse ordinavit, necessario sit bene; (§. 140. Th. N.) hominibus peccatoribus, qui leges DEI haud observant, & ideo ordinationi divinae resistunt, bene esse non potest, quin potius mala sentiant maxima. Quod si enim malis etiam bene esset; in ordinatione divina facile demonstrari posset malum, adeoque iustus non esset; (§. 52. Th. N.) quo ipsi harmonia attributorum tolleretur, quod est absurdum. (§. 50. Th. N.) DEUS ergo propter iustitiam pœnas infligere debet peccatori.

§. XXX.

Quoniam vero DEUS hominem cum imagine sua creavit, (§. 16.) qua ornatus leges observare potuisset: (§. 19.) pœnas hasce sibi ipsi imputet homo. (§. 25. Ph. Pr. Vn.) Male ergo faciunt, qui DEUM tanta iniustitia sibi representant, ac si pro lubitu quosdam hominum puniret & reprobaret, alios vero eligeret absoluto aliquo decreto. Absolutum ergo illud decretum figmentum est, & dogma horrendum.

§. XXXI.

§. XXXI.

Quodsi ergo homo peccator, de tristi suo, qualem sibi per peccata attraxit, statu, serio, cogitat, felicitatemque æternam, ad quam conditus est, (§.42.Ph.Pr.Vn.) amissam esse, perspicit; non potest non imperfectiones hasce tanquam maxima sibi repræsentare mala. Quoniam vero mala auerfatur anima; (§. 128. Ppsych.) hoc in casu omnibus viribus elaborabit, vt ex miseria rursus elabi, pristinoque felicitatis statu frui, valeat.

§. XXXII.

Ergo si homo peccator viam & medium e miseria sua elabendi quærat, quo felix rursus esse possit; inter alia per experientiam discit, quod per obliuionem & cogitationum depressionem & dispersionem, a variis se interdum liberauerit molestis sensationibus & cogitationibus. Hinc in hoc casu media hæcce adplicat, videns, an non finem suum consequatur. Verum ipse etiam experientia condocet, media hæcce vana esse. Sæpiissime enim mens per imaginationem, eiusque legem, multarum antea peractarum actionum conscia redditur, quo propter ideas accessionis, malæ illæ haud rursus excitantur atque exsurgunt sensationes & cogitationes; (§. 17. Ppsych.) vt potius conscientia, statim euigilante, multo maiores peioresque patiatur sensationes, multo interdum labore in fugam disiciendas. (§.77. seqq. Ph.Pr.Vn.) Et si vel maxime conscientia obdormiat ad tempus, quietemque animæ concedat, non tamen inde tollitur iustitia diuina, sapientia & eius sanctitas, per quæ attributa, homo conuincitur, pœnis eum esse afficiendum. (§. 29.) Quæ propter omnia illa mala remanent, quæ adduximus. (§. 23. seqq.) Quæ cum ita sint; nemo dictas actiones tanquam media considerabit, quibus acquiescentiam mentis, felicitatemque amissam recuperare possit.

C

§. XXXIII.

§. XXXIII.

Ergo quia dicta media insufficientissima sunt, (§. præc.) anima tamen lubentissime liberationem quærit; (§. 31.) alia via incedit. Perspicit scilicet abunde, nullam se habere posse acquiescentiam, nullumque felicitatis, siue temporalis, siue æternæ, genus, quamdiu in statu hoc peccati iræque DEI, iusti iudicis, permaneat. (§. 22 - 29.) Hinc expiare DEum intendit, vt iterum sese cum eo coniungere, felicitateque frui, queat, (§. 22.) ad quam est creata. (§. 42. Ph. Pr. Vn.) Hoc ergo aliter fieri nequit, (quia per peccata tanta sibi attraxit mala,) quam vt talem sibi comparet statum, quo fiat, vt peccata sua amplius non existant. Talis vero actio, qua fit, vt iam existens, amplius non existat, dicitur *annihilatio*; peccata ergo sunt annihilanda.

§. XXXIV.

Peccata sunt annihilanda. (§. præc.) Quoniam vero peccata relationes sunt, (§. 58. Log.) quæ in rerum natura non existunt, (§. 61. Log.) existentia peccatorum mutari non potest in non-existentiam; peccata ergo physice annihilari nequeunt. Dicitur enim *annihilatio physica*, si reuera existens, seu ens actu mutetur, vt amplius non existat. Porro quia impossibile est, idem simul esse & non esse; (§. 26. Ontol.) impossibile etiam est, vt actio non sit actio, id, quod de omissione quoque valet, si omittendo peccata fuerunt perpetrata. Semper enim præcedens actio vel omisio manet, etiamsi alio modo corrigatur. Peccatum insuper factum est in mundo, vbi nexus deprehenditur, adeoque consequentia multa cum eo sunt connexa. Hunc vero nexum nec tollere nec mutare homo potest. Nullum itaque factum physice annihilabitur, & in se contradictorium, & humanis viribus eo minus efficietur; vti bene monet Vir cl. GOTTLIEB. FRID. HAGEN, fautor noster singulariter
CO-

colendus, in Diff. pererudita: de expiatione peccatorum, quantum ratio de eadem docet. §. XIV. in fine.

§. XXXV.

Quum itaque peccata physice annihilari nequeant; (§. præc.) annihilatio tamen valde sit necessaria; (§. 33.) discipiendum est, annon moraliter peccata annihilari possint. Dicitur autem *annihilatio moralis* relatio, qua factum aliquod consideratur, tanquam factum non fuisset. Annihilatio vero peccatorum moralis, qua fit, vt DEus propter iustitiam placatam, cum homine, antea peccatore, rursus sese coniungat, *expiatio peccatorum*. Peccatorum ergo expiatio, si peccatores felices rursus esse cupiant, est necessaria. (§. 33.)

§. XXXVI.

Si ergo expiatio peccatorum est annihilatio peccatorum, (§. 35.) quæ iram DEI, eiusque iustitiam prouocant, ex qua pœnæ proueniunt; (§. 29.) per expiationem non solum 1) iustitia pacatur, sed & 2) pœnæ pro merito cessant, quo fit, vt DEus cum tali expiato, rursus sese coniungere, & homo talis felicitatem amissam consequi iterum possit.

§. XXXVII.

Quoniam vero ex peccatis morsus conscientia aliaque mala originem trahunt; (§. 27. 28.) per expiationem 3) morsus conscientia aliaque mala, quæ inde oriuntur, prorsus tolluntur, ingrataque inde proueniens sensatio cessat. Præterlapso autem malo, homo talem statum tanquam bonum sibi repræsentat, quod voluptatem creat, (§. 89. Psych.) expiatio ergo peccatorum 4) voluptatem creat, atque lætitiâ & oblectationem. (§. 107. Psych.)

§. XXXV.

Per expiationem annihilantur peccata; (§. 32.) ergo non amplius homo in statu est peccati, vt potius DEus cum tali rursus sese coniungere possit. (§. 30.) Quoniam igitur
 C 2 DEus

DEus non amplius propter placatam iustitiam impeditur, vt homini expiato sit benignus; (§. 36.) homo vero ad felicitatem æternam conditus est; (§. 33.) quam tamen sine viribus legi conuenienter agendi, consequi non potest; (§. 55. Ont.) per expiationem ipsi §) vires restituuntur bene agendi, dominiumque peccatorum aufertur. (§. 2.) Per principium itaque reductionis homo in tali statu per expiationem deprehenditur, vt fuit cum imagine diuina; per expiationem ergo imago diuina homini iterum restituitur. Verus ergo expiationis modus, omnia hæcce requisita habeat, est necesse, quæ adduximus. (§. 36. seqq.)

§. XXXIX.

Vt itaque homo ex tanta se liberare queat miseria; in memoriam reuocat, quod haud raro aliorum hominum amor, gratia & annihilatio peccatorum moralis recuperari possit, si serio omnia sua peccata & malefacta, cum firmo emendationis proposito, detestentur, id quod *pœnitentiam* vocare solent. Verum quia iustitia diuina necessarè postulat pœnas, (§. 29.) in pœnitentia vero nullæ locum habent; pœnitentia, verus expiationis modus esse nequit. Manent ergo adhuc promeritæ pœnæ; morsus conscientiaæ atque dolores, immo potius omnia hæcce mala maxime augentur, dum hac ratione nullum elabendi medium perspicit, ita vt facile inde desperatio, aliaque mala prouenire possint. (§. 109. Ppsych.)

§. XL.

Sed fortassis ad summam, qua DEus præditus est, benignitatem & misericordiam confugis, & expiationem hoc modo consequi putas. Verum hac ratione iniurius es in sanctitatem DEI eiusque attributa. Quod si propter sanctitatem harmonia adest omnium in DEO attributorum; (§. 50. Th.N.) misericordia maior esse non potest, quam iustitia, quod

quod vero hoc in casu omnino sequeretur, dum iustitiæ effectus, attamen necessarij, prorsus cessarent. Videtur quidem iustitiæ DEI in pœnitentia, propter varios dolores, quos anima pœnitens sentit, fieri satis. Verum hæc mala, quamvis eorum sensum non negemus, non sunt ab imperante DEO profecta, sed homo sibi ipsi excitat, adeoque etiam nullæ pœnæ. (§. 52. Ph. Pr. Vn.) Iustitia vero absolute pœnas postulat; (§. 29.) misericors ergo DEUS fieri nunquam potest, nisi iustitia per pœnarum irrogationem fuerit placata. DEO enim eiusque decreto, adeoque etiam decreto de peccatorum pœnis, immutabilitas adscribi debet. (§. 76. Th. N.)

§. XLI.

Hæc si probe perpendamus, facile occurrere possumus alijs, quæ hic formantur, dubijs, scilicet; 1) DEum hoc modo fieri multo crudeliorem homine, 2) cum tamen nil aliud, peccata expiandi, in homine reperiatur; 3) in felicisque infelicitatem augere, & quæ sunt alia. Verum hæc ex confusa, de DEO, idea, & vitio Anthropomorphismi (§. 43. Th. N.) propullulare solent. DEUS enim iustitiam suam omnibus ob oculos ponere debet, adeoque non potest, ut homo mutabilis, generosus esse interdum: (liceat ita loqui) potius quia homo sibi ipsi hæc pœnas imputare debet, dum vires per concreatam imaginem ipsi concessit, infelicitate dignus est omnino.

§. XLII.

Quoniam itaque misericordia sine antecedente iustitiæ effectu locum minime habet; (§. 40.) *aggratiatio*, seu relatio, qua DEUS sine adhibitis pœnis ex mera gratia homini peccatori condonat, imperfectionesque eius tanquam non facta considerat, modus expiationis etiam esse nequit. (§. 38.)

§. XLIII.

Ex eadem ratione (§. præc.) adducta, modus, (DEum ad misericordiam & aggratiationem mouendi, oratio scilicet serua, corporisque laceratio, & animalium destructio) cadit. Quapropter eadem de iis valent, quæ de pœnitentia proposuimus. (§. 39. seqq.) Non ergo modis, DEum expiandi sunt adnumeranda. (§. 38.)

§. XLIV.

Quoniam vero quotidie obseruamus, amorem læsi, rursus homines, præstita satisfactione, sibi conciliare; & hunc expiandi modum non prætermittere licebit. Est autem *satisfactio*, relatio,

feu actus, quo alteri præstatur id, quod iure postulare potest, ut facta tanquam non facta considerare queat. Quoniam vero DEus exactissimam legum suarum obedientiam postulat, (§. 1.) aut hac cessante perfectionem pœnarum temporalium & æternarum certissime infligit; (§. 22-29.) sequitur, eum, qui DEO satisfacere velit, vel pro se, ipse exacte obediat legibus, (quod tamen certis conditionibus pro aliis fieri poterit) vel pœnas patiatur temporales atque æternas pro alio. Nemo enim pro se pœnas æternas loco satisfactionis sustinere poterit. Hasce enim patitur tanquam promeritas, adeoque eo ipso, quia sunt æternæ, gratiam & felicitatem rursus sibi conciliare nequit.

§. XLV.

Quodsi itaque per satisfactionem, facta, adeoque etiam peccata, tanquam non facta considerantur; (§. 44.) iustitia diuina non solum placatur per satisfactionem, (§. 36.) sed & ipsæ pœnæ peccatorum cessant, (§. 36.) vnacum mœrore, moribus conscientia, aliisque malis plurimis. (§. 37.) Contra producuntur per eandem voluptas atque letitia, (§. 37.) viresque iterum bene agendi, (§. 38.) eaque propter verus est satisfactio expiandi modus. (§. 38.)

§. XLVI.

Ergo quia homo propter defectum virium legem implere nequit; (§. 38.) neque pœnas æternas sustinere valet; (§. 44.) homo DEO satisfacere non potest. Adeoque dubium cadit, ac si DEO satisficeret per pœnarum passionem.

§. XLVII.

Excluduntur ergo per §. præc. etiam a satisfactione alii homines.

§. XLVIII.

Quoniam ergo a satisfactione excluduntur homines; (§. 46. 47.) alius DEO pro hominibus satisfacere debet. Ergo quia talis pro aliis satisfactionem præstare tenetur; non fieri debet pro se ipso. Pro se vero aliquis DEO satisfacit per exactam legis obedientiam; (§. 44.) qui ergo pro hominibus DEO satisfacere cupit, non ex lege iam ad hanc actionem obligatus sit, necesse erit. Ergo aliquid mereri debet. (§. 25. Ph. Pr. Vn.) Ergo quia omnes homines non solum propter (§. 46. 47.) sed & ex lege de promouenda omnium salute & perfectione sunt obstricti; (§. 77. I. N.) creatura vero alia, etiamsi viueret, sanctissime, propter dependentiam a DEO necessarii,

fariam, (§. 3-17. Th. N.) ex legibus iam obligetur; (§. 6. 7. Ph. Pr. Vn. & §. 1.) nulla creatura, (adeoque etiam nullus homo, qua homo, si fingere possemus quendam sanctissimum) DEO satisfactionem præstare potest. Id quod etiam porro exinde patet, si consideremus, quod satisfactio, propter vniuersalem DEI erga homines lapsos gratiam, (§. 50. Th. N.) vniuersaliter pro omnibus hominibus sit præstanda. Quum itaque omnis æterna damnatione dignus sit; (§. 2. 29.) damnationem æternam omnium perferre debet expiator. O! quantus dolor, quanta mala expiatori!

§. XLIX.

Quia itaque nulla creatura satisfactionem & expiationem præstare potest; (§. 44. 48.) præter creaturas vero & creatorem, qui DEUS est, (§. 25. 78. Th. N.) quia sunt idæ contradictorie oppositæ, nullum datur tertium; (§. 64. Log.) DEUS DEO, satisfactionem præstare tenetur. (§. 44.) Quoniam vero vnicus datur DEUS; (§. 152. Th. N.) in DEO plures esse debent personæ. Pluralitas ergo in DEO non est contradictoria.

§. L.

Quoniam vero DEUS est ens mere actiuum, (§. 2. Th. N.) pati adeoque poenas sustinere non potest. (§. 52. Ph. Pr. Vn.) Ergo quum tamen per æternarum poenarum perpeffionem satisfactio fieri debet; (§. 44.) cum DEO aliud ens coniungatur, est necesse, quod pati possit; hoc ergo esse debet creatura. (§. 49.)

§. LI.

Expiator aliquid apud DEUM mereatur. (§. 48.) Ergo esse debet substantia intelligens, utpote quæ in hoc negotio omnia cognoscere & imputare sibi aliquid possit. (§. 25. Ph. Pr. Vn.)

§. LII.

DEUS ergo solus, aut creatura sola satisfactionem præstare minime possunt, (§. 48. 50) sed debent vniri. (§. 50.) DEUS ergo & creatura intelligens vnum constituere debent suppositum. (§. 22. Ontol.) Suppositum vero intelligens dicitur persona; (§. cit. Ont.) sicuti expiator totius generis humani, mediator, seu redemptor. Vnus ergo mediator est inter DEUM & hominem.

§. LIII.

Ergo si mediator apud DEUM aliquid meretur; (§. 48.) esse debet sine peccatis, ne pro se satisfactione opus habeat. (§. 25. Ph. Pr.

24 DE INSUFFICIENTIA RATIONIS AD SALVTEM.

Pr. Vn.) Ex quo ulterius sequitur, nullam eum habere posse naturam peccatis obnoxiam.

§. LIV.

Quia vero satisfactio præstatur pro hominibus, dum redemptor pœnas peccatorum in se recipit; (§. 49. 53.) pœnæ autem non solum æternæ, sed & temporales sunt; (§. 23. 28.) pœnas etiam temporales in se suscipere potest & debet mediator. Hæc vero nonnunquam infirmitates corporis sunt, quibus peccator premitur; ergo non solum possibile sed etiam probabile & necessarium est mediatoris corpus. Expiator ergo corpore constat, & spiritu. (§. 51.) Talis vero substantia corpore & mente constans dicitur *homo*. Redemptor ergo homo esse debet. Ergo non solum possibilitas, sed & necessitas ex dictis elucet. Ergo est DEus, (§. 49.) & homo in vna persona, (§. 52.) quæ dici potest *θεοῦ ὁμοιωτος*.

§. LV.

Quod si itaque redemptor hominum est homo; (§. 54.) sine tamen peccatis; (§. 53.) naturaliter vero geniti omnes in peccatis procreantur; (§. 2.) naturaliter generari & procreari minime potuit optimus redemptor, sed per miraculum, (§. 41. Th.N.) siue ex nihilo, siue ex fœmina, siue alio modo. Quod si ex femina ipsi placuerit; sine difficultate ex omnipotentia concipi omne potest. Nihil enim requiritur amplius, quam ut ouulum ex ovario in locum conceptioni destinatum deferatur, ibique iuste elaboretur. Ergo & sine mare tota hæc conceptio & generatio locum habere potest.

§. LVI.

Verum quia DEus nunquam fieri potest creatura, seu homo, & vice versa; (§. 10.) vnio in mediatore generis humani non consistit in commixtione, aut confusione, aut conuersione; sed potius realis est vnio. (§. 56. Ont.)

§. LVII.

Attamen quia vna natura solum considerata, opus redemptionis peragere, & absoluere, minime valuit; (§. 52.) qua de causa etiam vnio debent; vnio hæc realis (§. 54.) tam arcta sit, necesse est, vt vna ab altera participare possit; ex quo communicatio naturarum fluit, de qua tamen iam nihil dicemus.

Interim sit

DEO LAVS ET GLORIA.

CLARISSIMO

DN. RESPONENTI

S.

CVM omnis fere *Europa*, vel saltem maxima eiusdem pars, ad bellum, quod multis imminet prouinciis, semet accingat, TV quoque armatus incedis. Quodque vix crediderim, ipse TV *bellandi causam* suggeris. Et, ne *hostes* deficiant, amicissimos TIBI quosque conquiris, eosque ad certamen prouocas. Inter eos & ego ad eundem prouocatus conflictum in palæstram, sin DEus vires concesserit, descendam, meumque gesum in TE coniciam. Sic me, ex voto TVO, habebis aduersarium, aſt amicum magis, quam inimicum, ne vlla mihi effugiat occasio, quam mentem meam erga venerabile WILISCHIORVM nomen, quod ad tumulum vsque pie colo, publice testari, simul ac TVIS tandem satisfacere queam petitis. Agedum! præſta TE virum! Eruditionis & industriæ palma in medio posita est. WILISCHII mei peregrina vtriusque TIBI præbent exemplaria. Sis plurimarum palmarum homo. Tuæ, quam reportabis, victoriæ testis ac præco erit

Dabam e museo meo, a *Luzbero* quondam inhabitato, ipſis calendis Martii
A. R. S. MDCCXXXV.

M. Iustus Iſrael Beyer,

Adv. Eleſt. Sax. & Fac. Philoſ. in alma hac
Fridericiana Adiunctus.

D

NO-

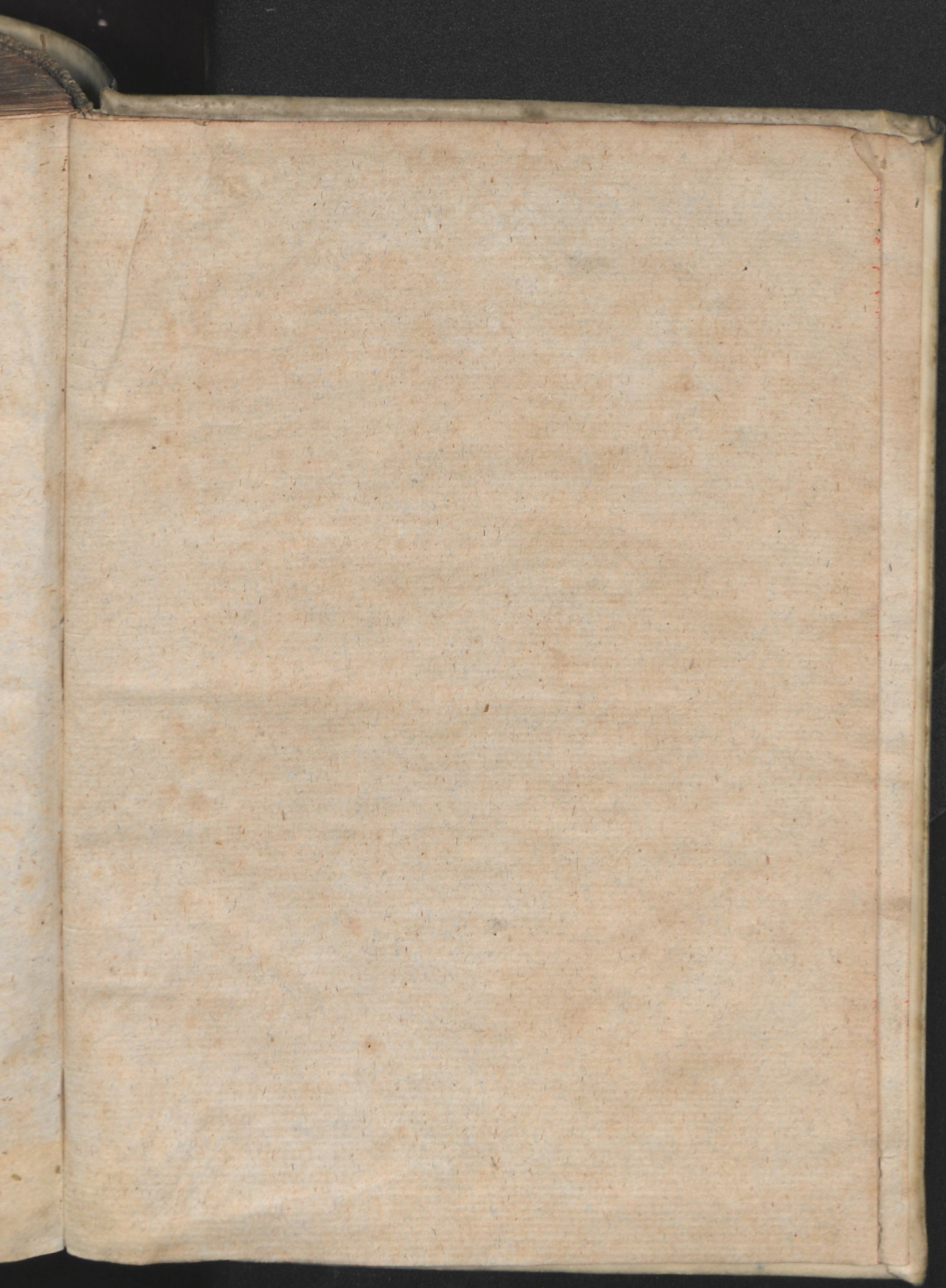
NOBILISSIMO ET DOCTISSIMO
DOMINO RESPONDENTI

S. P. D.

CHRISTOPHORVS ANDREAS BVTTNERVS.

PAucis quidem verbis, at Prolixo gratulandi animo, officium TIBI præsto, Nobilissime Domine Respondens! TU enim te hæcenus omni diligentia, virtuti studiisque tradidisti, ut nihil supra. Gratulantur ergo TIBI dum primum cathedram iam conscendis, quicunque virtuti & sedulitati iustum statuere pretium norunt; quibus ego affectu eo propensiori subscribo, quo penitius illas dotes, suavi pectoris candore copulatas, in quotidiano conuictu & consuetudine in collegiis meis perspexi. Perge, quo cæpisti virtutum tramite; ut impleas spem, quam boni omnes, præcipue vero S. R. Domini WILISCHII, quorum merita, in rem sacram & litterariam, per magna sunt, uti fatentur omnes, de TE optimam conceperunt, immo & eandem vincas. Ita enim præmia, quæ mereris, laborum & industria, reportabis exoptata. Faxit DEVS T. O. M. ut omnia Tibi cedant feliciter; mihi vero de rerum tuarum leto successu nunquam non ευχελπεω liceat. Quibus votis toto pectore nuncupatis finio, & TE valere iubeo. Scrib. Hal. d. 28. Febr. A. τῆς χριστιανικῆς ΜDCCXXXV.

✠) o (✠

He 2014

(1)

Rebo ✓

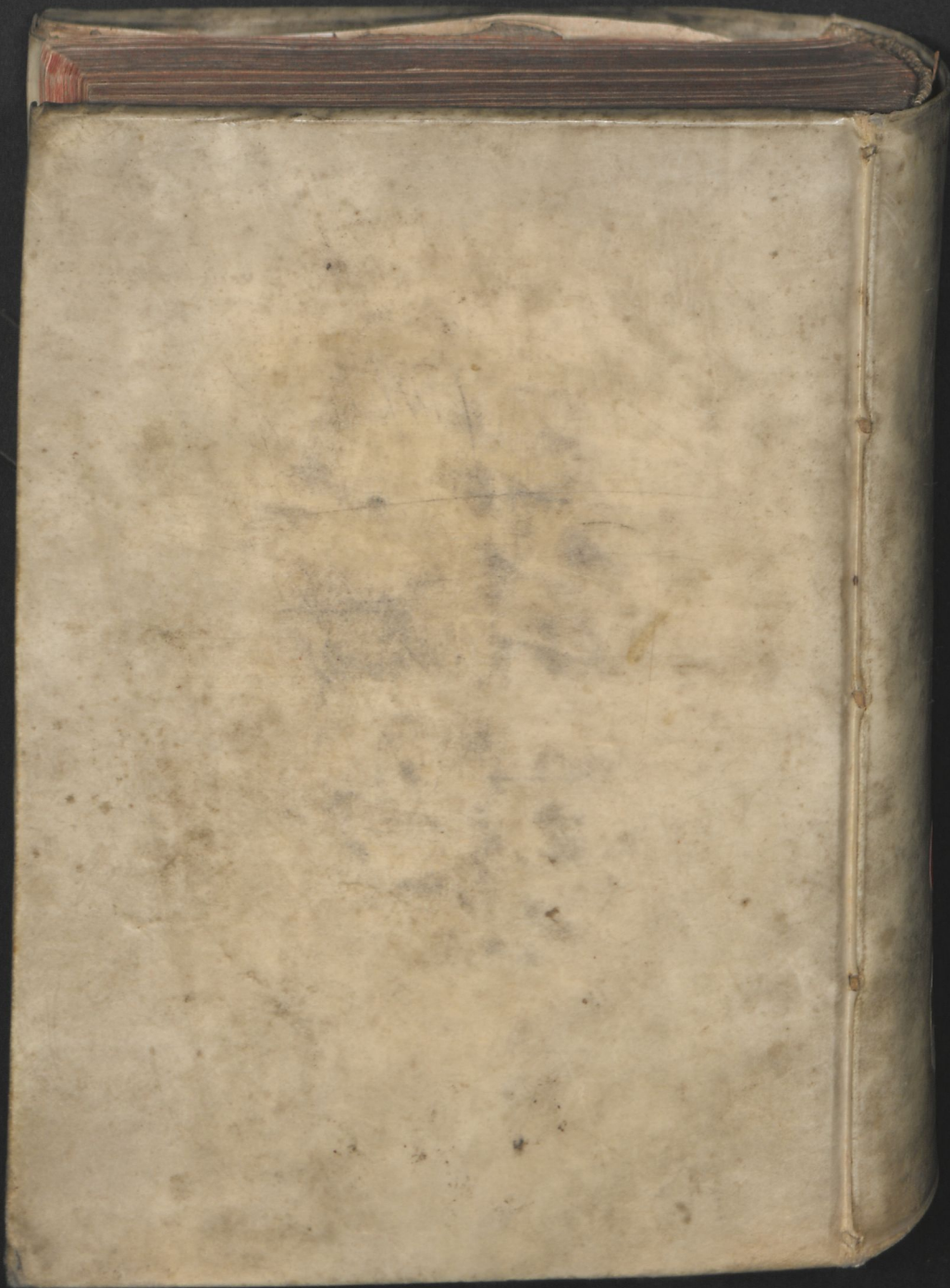
ULB Halle 3
004 760 913

VD 1700

TA-2014

Q. D. B. V.
DISSERTATIO PHILOSOPHICA
DE
INSUFFICIENTIA
RATIONIS
AD
SALVTEM

QVAM
AMPLISSIMI COLLEGII PHILOSOPHICI
PVBLICA AVCTORITATE
PRAESIDE
M. CHRISTOPHORO ANDREA
BVTNERO
FAC. PHILOSOPH. ADIVNCT.
IN FRIDERICIANA
D. MART. ANNO MDCCLXXXV.
EXERCITII GRATIA DEFENDET
GOTTLIEB CHRISTIANVS OTTO
LIPSIENSIS.

HALAE MAGDEBVRGICAE
TYPIS IOAN. FRIDERICI GRVNERTI, ACADEM. ET SENAT. TYPOGR.

